

לפרשת מטות – תשע"ו

התרחק מן הכעס

מושיק גולדשטיין

פרשת מטות חלה בדרך כלל בתקופת ימי "בין המצרים". ימי בין המצרים הם עשרים ואחד הימים שבין שבעה עשר (י"ז) בתמוז לתשעה באב, שבהם מתאבל עם ישראל על חורבן ירושלים ושני בתי המקדש. השם "ימי בין המצרים", מקורו מהפסוק "כל רדפיה השיגה בין המצרים" (איכה א').

קיים קשר הדוק בין פרשתנו – פרשת מטות – לתקופה מיוחדת זו.

ידועים דברי התלמוד, שבית המקדש השני נחרב בעקבות שנאת חינום ששררה באותה תקופה בין איש לרעהו. מובן הדבר, שאם זו סיבת החורבן, כל עוד לא נתקן את העוול, ולא נרבה אהבת חינום ושלוה בין איש לרעהו, אין סיבה נראית לעין שבית המקדש וירושלים יבנו מחדש.

אחד הגורמים המשמעותיים לפירוד לבבות, לריחוק ולמחלוקת, הוא ללא ספק מידת הכעס וענפיה. כדי להבין את העניין לאשורו, נפנה אל נושא מסוים מתוך הפרשה:

אלוקים מצווה את משה: "נקום נקמת בני ישראל מאת המדינים, אחד תאסף אל עמיר" (במדבר לא', ב'). כזכור, המדינים הכשילו את בני ישראל בעבודה זרה ובבנות מואב, וכתוצאה מכך נהרגו במגפה עשרים וארבעה אלף איש מבני ישראל (סוף פרשת בלק). כעת אלוקים מצווה את משה לנקום את נקמת בני ישראל ולצאת נגד המדינים למלחמה.

משה אינו ממתין ועל אף שהוא יודע שמיד לאחר המלחמה תגיע עת פטירתו, הוא אינו מתמהמה, ושולח לחזית הקרב שנים עשר אלף איש חלוצי צבא, אלף מכל שבט. ואכן הם הצליחו לנצח את מדין, ולגבור על חמשת המלכים שהיו בה.

נתמקד באירוע מסוים שהתרחש בחזרתם של בני ישראל משדה המלחמה: "ויקצף משה על פקודי החיל, שרי האלפים ושרי המאות הבאים מצבא המלחמה, ויאמר אליהם משה: החייתם כל נקבה?" (במדבר לא', יד-טו), התורה מציינת שמשה קצף על השבים מהמלחמה, על כך שהותירו בחיים את בנות מדין.

מיד לאחר שמשה הקפיד על כך, כותבת התורה: "ויאמר אלעזר הכהן אל אנשי הצבא הבאים למלחמה: זאת חוקת התורה אשר ציוה ה' את משה" (במדבר לא', כא') – אלעזר הכהן מלמד את אנשי המלחמה את הלכות טומאת וטהרת הכלים שנלקחו שלל מאת המדינים.

התלמוד שואל, מדוע אלעזר הוא זה שלימד את בני ישראל את הלכות טומאת וטהרת הכלים ולא משה בעצמו, הרי גם אלעזר אמר את הדברים בשם משה- "ויאמר אלעזר . . . אשר ציוה ה' את משה", מדוע אם כן לא מלמד אותם משה בעצמו את ההלכות הללו, כפי שבדרך כלל היה, שמשה הוא זה שהעביר לעם את מצוות התורה?

חכמים בתלמוד עונים תשובה מפליאה: "כל אדם שכועס, אם חכם הוא, חכמתו מסתלקת ממנו, אם נביא הוא, נבואתו מסתלקת ממנו". ביחס למשה רבנו ולדרגתו הרוחנית הגבוהה, גם נימה מועטת של כעס נחשבה ככעס, ומחמת הכעס התעלמה ממנו ההלכה, ואלעזר תלמידו הוצרך להורות כיצד לנהוג. התלמוד מביא עוד שתי פעמים שמשה רבנו "כעס" וגם לאחריהן נתעלמה ממנו הלכה, ניתן לעיין בדבריו.

כשבוחנים אובייקטיבית את מה שארע, ברור הדבר שכעסו של משה היה מוצדק. שהרי עיקר תכלית המלחמה היתה לנקום את נקמת ה' במדין, והמכשול לישראל היה על ידי בנות מדין

ובנות מואב, ובכך שבני ישראל החיו את הנקבות, הרי הביאו את המכשול אתם למחנה. אם כן, ודאי שהכעס היה מוצדק, ואף על פי כן נתעלמה ממשה ההלכה. מדוע? אם הכעס היה מוצדק, מדוע נענש?

ההתעלמות ההלכה אינה עונש על עברת הכעס, אלא היא אפקט טבעי. משום שמציאות הכעס מעלימה את שיקול הדעת והשכל הישר, וממש לא משנה האם מוצדק הכעס או לא. כשיש כעס – אין שיקול דעת, וממילא אין אפשרות להורות הלכה, לכן אלעזר הוא זה שהורה כיצד לנהוג.

כמי שנבחר ע"י הציבור הדתי בעיר להוביל את הנושאים הדתיים בעיר חילונית, אנו צריכים לשקול את תגובתנו לאירועים והחלטות שלא תמיד מתאימות לאורך חיינו בסבלנות ובשיקול דעת ללא כעס ובתבונה.